ИСУСОВА БЕСЕДА НА ГОРИ

БЛАЖЕНСТВА

Осам разматрања Беседе на гори

мр Петар Петровић

Матеј 5,3–12

Садржај

Увод.....3

1 Блажени сиромашни духом.....5

2 Блажени који плачу.....11

3 Блажени кротки.....17

4 Блажени гладни и жедни праведности.....25

5 Блажени милостиви.....31

6 Блажени чисти срцем.....36

7 Блажени миротворци.....41

8 Блажени прогоњени ради праведности.....46

Завршна молитва.....51

Увод

Беседа на гори почиње речју која лако промакне ономе ко жури: „Блажени.“ Изговара је Христос пред ученицима и народом. Она не означава краткотрајну срећу, успех или живот поштеђен тешкоћа. Она говори о човеку над којим почива Божје обећање, чак и онда када његов положај у очима света делује слаб, скроман или безнадежан.

У осам блаженстава Господ открива лице свога Царства. Духовно сиромаштво није презир према себи него истина да нам је потребна благодат. Плач није бесмислена патња него жалост коју Бог чује и којој обећава утеху. Кроткост није кукавичлук, а глад за праведношћу није самоправедно осуђивање других. Све оне упућују на Бога чије је милосрђе веће од наших заслуга и чија је правда чиста од сваке неправде.

Затим Господ говори о милостивима, чистима срцем, миротворцима и онима који трпе због праведности. Ту вера добија свој свакодневни облик: у руци која помаже, у намери која не тражи сопствену славу, у речи која гради мир и у постојаности која не одустаје од истине. Христос не тражи од нас да ове врлине глумимо. Он нас позива да живимо од Његове благодати, да се кајемо када паднемо и да растемо у љубави.

Класична англиканска вера, укорењена у Светом писму и древном исповедању Цркве, јасно разликује дар оправдања и плодове освећења. Пред Богом не стојимо као људи који су добрим делима заслужили прихватање: примљени смо ради

Исуса Христа, кроз веру. Иста вера, ако је жива, не остаје бесплодна. Свети Дух у нама рађа доброчинство, чистоту, кроткост и истрајност. Тако се благодат не супротставља светости, него је њен извор.

Овај пут не пролазимо сами. Христос је средиште свих блаженстава, њихов Учитељ и њихово испуњење. Он је био милостив према грешницима, чист у намери, Кнез мира и верни Сведок који је претрпео крст. Распети и васкрсли Господ нас сабира у једну Цркву, храни својом Речју и светим Тајнама и учи да ближњега гледамо очима љубави. Зато ове странице треба читати као позив на заједницу с Њим, не као приручник за самоспасавање.

Читајмо, дакле, Блаженства полако. Нека нас њихова озбиљност не одведе у страх, а обећања не успавају у самозадовољству. Ако се препознамо као сиромашни, ожалошћени или уморни, Господ нас не одбацује. Ако у себи откријемо гордост или недостатак милости, Он нас позива на покајање. И ако нас добро кошта, остаје Његово обећање: Царство небеско припада онима који се Њега држе. У Христу почиње и довршава се истинско блаженство.

1 Блажени сиромашни духом

„Блажени су сиромашни духом, јер је њихово Царство небеско.“
Матеј 5,3

Сиромаштво духом и благодат

Прво Блаженство изговорено је у Беседи на гори, када су ученици пришли Исусу, а народ га слушао (Матеј 5,1–2). Христос не износи рецепт како да човек својим снагама заслужи Божје Царство. Он открива живот оних који примају Његову милост. Сиромашан духом зна да пред Богом нема заслуга којима би могао да купи спасење, ма колико био угледан, способан или побожан.

Када Господ касније каже: „Љубите непријатеље своје и молите се за оне који вас гоне“ (Матеј 5,44), постаје јасно да је потребно много више од спољашњег придржавања правила. Божја благодат претходи нашим добрим делима и оспособљава нас за њих. Она не укида нашу вољу, већ је ослобађа да истраје у истини и љубави.

Исус се обраћао јеврејском народу под римском влашћу; Он сам је рођен у том народу и потврђивао је Писмо Израила. Зато Његову критику самоправедности не смемо претварати у осуду јудаизма. У свакој верској заједници, па и у нашој, постоји искушење да побожност постане самохвала. Христос разобличава такво срце и позива нас на покајање.

У Назарету Христос чита пророка Исаију и објављује благу вест сиромашнима, слободу заробљенима и вид слепима

(Лука 4,18–21). Он није дошао само да нам да поуку о понашању, већ да испуни Божје обећање о спасењу. Сиромаштво духом зато не завршава у очајању: оно окреће човека Спаситељу који подиже палога.

Моралне заповести нису укинуте зато што нас оне саме не могу оправдати. Христос их продубљује и испуњава, а Свети Дух у нама рађа послушност. Ми смо оправдани пред Богом Христовом заслугом, кроз веру; добра дела следе као плод живе вере. Без те разлике лако бисмо помешали Божји дар и сопствену заслугу.

Реч „блажени“ у јеванђелском грчком говори о онима које Бог назива благословенима. Она је дубља од пролазног осећања среће. Човек може бити ожалошћен, болестан или прогнан, а ипак блажен, зато што је Христос с њим и зато што му припада Божје обећање. То не значи да су патња и сиромаштво сами по себи добра, већ да нас ни они не могу одвојити од Господње верности.

Зашто Христос каже „њихово је Царство небеско“, у садашњем времену, а потом обећава утеху и будуће наслеђе? Зато што је Божје Царство већ дошло у Христу, али ће се у пуноћи показати тек Његовим повратком. Верник већ сада живи од благодати, а чека васкрсење мртвих и живот будућега века. Ово је нада Цркве, а не обећање да ће сваки проблем одмах нестати.

Истина о себи пред Богом

Богати младић из Матеја 19 желео је вечни живот, али се показао везаним за своје имање. Ученици су се уплашили: ко

се онда може спасти? Христос одговара да је људима то немогуће, али Богу је све могуће (Матеј 19,26). Спасење није дело нашег успеха. Долази од Бога, који нас позива на веру, покајање и нови живот.

Зато је прво Блаженство истовремено утеха и истина која нас разобличава. Можемо имати дарове, образовање и добар положај, али нико од нас не стоји пред Богом као човек без греха. Признати то није презирати себе. Свако људско биће створено је по Божјем лику и има непроцењиво достојанство. Управо зато је грех озбиљан, а Божја милост тако драгоцена.

У причи о фарисеју и царинику Христос показује два начина стајања пред Богом (Лука 18,9–14). Један човек се пореди с другима и хвали се својим делима; други моли: „Боже, милостив буди мени грешноме.“ Овај други одлази оправдан. Пост, молитва и милостиња нису лоши; они постају духовно опасни када су повод за гордост уместо за благодарност.

„Не ја, него Христос“ може бити добар подсетник ако га правилно разумемо. Не тражи се да се одрекнемо своје личности или одговорности. Позвани смо да се одрекнемо уверења да можемо сами себе спасти. Божја благодат претходи нашем обраћењу, делује у нама и прати наше напоре у добру.

Павле каже да нема поуздања у своје верске заслуге, него жели да се нађе у Христу, имајући праведност која долази од Бога кроз веру (Филипљанима 3,3–9). Наша сигурност зато није у духовном учинку нити у поређењу с другима, већ у верности Господа који нас је помирио са собом.

Христос у Откривењу упозорава самозадовољну заједницу која мисли да јој ништа не недостаје (Откривење 3,17). То је опомена свакој Цркви која постане задовољна својим угледом, уређењем или бројем верника, а заборави љубав и покајање. Сиромаштво духом није презир према црквеном животу; оно је начин да и богослужење и служба остану упућени Богу.

Павлов узвик „Јадан ти сам ја човек! Ко ће ме избавити од тела смрти ове?“ не завршава се безнађем. Одговор следи одмах: благодарност Богу кроз Исуса Христа (Римљанима 7,24–25). Признање греха није последња реч хришћанске вере. Последњу реч има Спаситељ.

Бог је позивао људе различитог карактера и искуства: Мојсија, Давида, Гедеона и многе друге. Ниједан од њих није био безгрешан. У њиховим животима видимо да Божје дело не зависи од људске беспрекорности, а ипак захтева верност, послушност и спремност да се прихвати исправљање.

Христос и живот смирења

У Христу видимо савршену људску послушност Оцу. Он није престао да буде истинити Бог када је примио нашу природу; вечни Син је постао истинити човек и у тој природи био послушан до смрти на крсту. Његово понижење није одрицање од божанства него неизмерна љубав којом нас спасава.

Павле нас у Филипљанима 2,1–4 позива да не гледамо само своје интересе, него и потребе других, и да у смирењу негујемо заједништво. Сиромаштво духом постаје видљиво

када престанемо да се боримо за првенство и научимо да служимо. Оно не поништава различите дарове и службе у Цркви, већ их ставља у службу Христовом Телу.

Потом апостол говори о Христу који, будући у обличју Божјем, прима обличје слуге и понизује се до смрти на крсту (Филипљанима 2,5–11). Црква у овим речима исповеда истога Сина који је једносуштан Оцу и који је ради нас постао човек. Због Његовог спасоносног дела исповеда се да је Исус Христос Господ. Он је наш Спаситељ пре него што је наш узор.

Сиромаштво духом не треба мешати с уништавањем самопоштовања. Осећање сопствене безвредности може човека затворити у страх, а Христос га призива у слободу деце Божје. Исправно смирење види истовремено истину о греху и истину о Божјој љубави. Зато можемо признати своје падове, примити опроштење и поново устати.

У свакодневној молитви ово Блаженство добија конкретан облик. На почетку јутра признајемо да су наши путеви и намере пред Богом отворени, молимо опроштај за грехе и благодат да живимо по Његовим заповестима. Црквена молитва нас учи да се не ослањамо само на сопствена осећања, већ на Божју реч и обећање.

Хришћанско поуздање стога није ни гордост ни очајање. Оно је вера у Христа, који нас прима, оправдава и обнавља. Када престанемо да своје заслуге постављамо у средиште, отвара се простор за благодарност, радост и службу другима.

Прво Блаженство нас оставља пред вратима Божјег Царства као примаоце дара. Не долазимо празних руку зато што наш живот нема вредности, већ зато што Божје спасење није роба

која се заслужује. Господ нас позива да примимо Његову милост и да, њоме оснажени, живимо као Његова деца.

2 Блажени који плачу

„Блажени су који плачу, јер ће се утешити.“
Матеј 5,4

Жалост и обећана утеха

Друго Блаженство на први поглед звучи необично. Како могу бити блажени они који плачу? Христос не назива саму бол добром нити тражи да хришћанин намерно тражи патњу. Он обећава утеху онима који своју жалост доносе пред Бога. У тој жалости има места за покајање због греха, али и за бол због смрти, неправде, губитка и рана овога света.

Исус је дошао да спасе грешнике и да понесе наше болести и жалости. „Дођите к мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас одморити“ (Матеј 11,28). Не морамо пре Његовог позива постати безгрешни или савршено снажни. Управо у невољи учимо да је Господ близу скрушенима.

Туга због греха добија посебно место, јер нас води покајању. Када видимо да смо повредили ближњега и преступили Божју заповест, не треба да се оправдавамо нити да паднемо у безнађе. Треба да признамо истину, потражимо опроштење и поправимо оно што се може поправити. Покајање је повратак Оцу чија је милост већа од наше кривице.

Ипак, не смемо рећи ожалошћеном човеку да његове сузе нису предмет Христовог Блаженства ако није у питању лични грех. Исус је плакао над гробом Лазаревим (Јован 11,35). Хришћанска нада у васкрсење не укида право на жалост. Она

нас учи да плачемо с онима који плачу и да не остављамо страдалнике саме.

Пророк Исаија, угледавши славу Господњу, изговара: „Тешко мени, јер сам човек нечистих усана“ (Исаија 6,5). Сусрет са светошћу открива му истину о сопственом стању. Али Бог га не оставља у страху. Пророк прима очишћење и тек потом чује позив на службу. Тако жалост која води Богу постаје почетак обнове.

Овај редослед је важан: опроштење је дар милости, а послушност је одговор. Не тугујемо да бисмо заслужили Божје прихватање. Христос нас прима по својој благодати, а покајање нам отвара очи за истину да без Њега нема спасења.

Исаијин одговор „Ево мене, пошаљи мене“ (Исаија 6,8) следи после очишћења. И хришћанска служба рађа се из благодарности. Човек који је искусио опроштење не мора да прикрива рањивост нити да се представља као духовно супериоран. Он може да послужи другима управо зато што зна колико му је Бог опростио.

И прича о фарисеју и царинику (Лука 18,9–14) говори о таквој жалости. Цариник не прави списак туђих грехова; моли за своје помиловање. Христос га проглашава оправданим, не зато што су га сузе учиниле заслужним, већ зато што је призвао Божју милост. Ова прича укорава самоправедност у сваком времену, па и међу нама.

Покајање које води животу

Павле отворено говори о борби с грехом и пита ко ће га избавити од тела смрти (Римљанима 7,18–25). Но одмах потом објављује да нема осуде онима који су у Христу Исусу (Римљанима 8,1). Хришћанска жалост због греха зато не сме постати вечито пребивање у кривици. Она нас води покајању, опроштењу и новој послушности.

Понекад човек плаче у тишини, а понекад његова туга постаје јавна молитва заједнице. Писмо познаје обоје. Важно је да сузе не користимо да бисмо се представили као побожнији од других. Исповедање греха у заједничком богослужењу учи нас да смо сви потребити истога милосрђа.

У Првој посланици Коринћанима Павле укорава цркву која је постала равнодушна према озбиљном греху у својој средини (1. Коринћанима 5). Његов позив није да заједница ужива у осуђивању, већ да озбиљно схвати зло и ради на исправљању. Без покајања се не могу очувати ни истина ни љубав.

Христов крст показује колико је грех озбиљан и колико је Божја љубав велика. Вечни Син је ради нас постао човек и једном за свагда принео себе за наше спасење. Када жалимо због греха, сећамо се цене помирења, али се још више уздамо у Господа који је васкрсао и који нас не оставља под теретом осуде.

На крсту Христос изговара речи Псалма 22: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?“ (Матеј 27,46). Оне сведоче о дубини Његовог стварног људског страдања. Не треба их тумачити

као да се Света Тројица распала или да су Отац и Син престали да буду једно у божанству. Христово страдање и победа остају тајна спасоносне љубави једнога Бога.

Пророк Данило исповеда грех свог народа у заједничкој молитви: „Сагрешисмо и скривисмо“ (Данило 9). Он се не поставља изнад заједнице, него моли за њено исцељење. Слично и Црква, када препозна неверност, неправду или недостатак љубави у своме животу, треба да почне од искреног испитивања себе.

Наша жалост зато има и заједничку димензију. Молимо се за оне који су повређени поступцима хришћана, признајемо своју одговорност и тражимо праведно исправљање. Опроштење не значи сакривање злоупотребе нити укидање правде. Истинско покајање рађа плодове који су видљиви у поступцима.

Када је црква подељена, једна је од најтежих ствари одустати од уверења да је сва кривица на другој страни. Данилова молитва нас учи да се поново окренемо Божјој истини. То не значи да су сви подједнако одговорни за сваки грех, већ да нико не сме користити туђе падове као оправдање за сопствену охолост.

Утеха Христова и будућа нада

Туга која води Богу разликује се од безнађа. Павле говори о „жалости по Богу“ која води покајању, насупрот жалости која затвара човека у смрт (2. Коринћанима 7,10). Не треба да негујемо мрачност као доказ светости. Бог нас позива да

признамо своју кривицу, потражимо помирење и примимо утеху коју нам Он даје.

Пророк Исаија упућује Божјем народу реч утехе: „Тешите, тешите народ мој“ (Исаија 40,1). То обећање припрема пут Господњем доласку. Хришћани у Христу препознају испуњење Божје верности, али не треба да забораве историјску утеху која је прво обећана Израилу.

У Исаији 61 говори се о радосној вести убогима, исцељењу скрушених и утеси ожалошћених. Христос на почетку своје службе примењује ове речи на сопствено послање (Лука 4,18–21). Он нас позива да то послање сведочимо делима милосрђа: да обиђемо болесне, утешимо ожалошћене и станемо уз оне којима је учињена неправда.

Праведни Симеон је у Јерусалиму очекивао „утеху Израиљеву“ (Лука 2,25). У детету Исусу препознао је Божје спасење. И ми живимо између већ дароване утехе у Христу и њеног будућег испуњења. Зато хришћанин сме да плаче, а да не изгуби наду.

Исус у Луки 6,21 обећава радост онима који сада плачу. Павле говори о створењу које уздише и о нама који чекамо избављење тела (Римљанима 8,22–23). Садашње страдање не исцрпљује смисао живота. Бог нас није позвао да бежимо од створеног света, него да очекујемо његово обновљење у васкрсењу.

Сам Христос плаче над Јерусалимом (Лука 19,41). Његове сузе нису презир према Његовом народу, већ жалост и љубав. И наша молитва за људе који не деле нашу веру треба да буде

прожета истом љубављу, без надмености, присиле или омаловажавања.

Друго Блаженство завршава се обећањем које је снажније од сваке сузе: „Утешиће се.“ Пуноћу те утехе чекамо када Бог буде обрисао сваку сузу и када смрти више не буде (Откривење 21,4). До тада Црква је позвана да буде место у коме се жалост не пориче, већ се носи заједно, уз молитву и делатну љубав.

3 Блажени кротки

„Блажени су кротки, јер ће наследити земљу.“
Матеј 5,5

Кроткост као снага

„Блажени су кротки, јер ће они наследити земљу“ (Матеј 5,5). Ове Христове речи из Проповеди на гори позивају нас да се запитамо шта заиста значи бити кротак. Грчка реч која се овде користи означава благост и смиреност, али не и немоћ. Христос се надовезује на старозаветно обећање: „Кротки ће наследити земљу“ (Псалам 37,11). Од почетка, дакле, није реч само о лепом понашању, него о ставу срца пред Богом и о нади коју сам Бог даје.

Кроткост није тек учтивост, нити навика да избегавамо расправу. Она почиње истинитим познањем себе пред Богом: створени смо по Његовом лику и зато имамо достојанство, али смо и грешници којима је потребна Његова милост. Кротак човек не презире себе, нити се уздиже над другима. Он зна да му је све добро што има даровано и зато може да слуша, пашта и служи. Тако се блаженство кротких надовезује на блаженство сиромашних духом: онај ко зна да живи од Божје благодати нема разлога да себе сматра већим од ближњега.

Исус је ове речи изговорио међу својим народом, у земљи под римском влашћу, људима који су познавали тегобе живота, неправду и верску ревност. Исус је и сам припадао јеврејском народу и потврђивао Свето писмо Израила. Зато

Његову критику лицемерја не смемо претварати у осуду јудаизма или читаве једне заједнице. Он разобличава самоправедност где год се јавља — у тадашњем верском животу, али и у нашој цркви и у нашем срцу. Кроткост није маска побожности; она је одговор човека који стоји пред светим и милостивим Богом.

Кроткост није ствар темперамента. Она не припада само тихим људима, нити је недоступна одлучнима и храбрима. Човек може бити кротак и када мора да каже истину, заштити слабога или се успротиви неправди. Кроткост значи да и у таквом часу не поступа из освете, гордости или жеље да понизи другога. То је снага која прихвата Божју вољу и остаје верна добру.

Када Господ обећава да ће кротки наследити земљу, Он не нуди плату за човекову врлину. Наслеђе је дар обећан онима који припадају Христу. Зато не тражимо кроткост да бисмо заслужили Божју љубав; учимо је зато што нас је Бог први заволео. То обећање има снагу већ сада, у животу вере, а своје пуно испуњење чека у Божјем обновљењу свега створенога.

Када сагледамо сопствене границе и слабости, не морамо да реагујемо нагло нити да сваку повреду свога поноса претварамо у сукоб. Али смирење не значи помирење са злом. Кротак човек може да тражи правду, да постави границе и да заштити онога ко је изложен насиљу. Разлика је у томе што то чини без мржње, не присвајајући себи право на освету.

Самоправедност се лако увлачи у наше односе. Понекад осуђујемо оне који се муче с пороком, сиромаштвом или

сумњом, а не видимо своју завист и гордост. Јеванђеље нас позива да говоримо истину с љубављу, да разликујемо добро од зла, али да никада не одузимамо ближњем достојанство. Свима нам је потребна иста милост Господа Исуса Христа.

Таква врлина не настаје само из самосавладавања. Она је плод Божје благодати која нас претходи, буди у нама веру и оспособљава нас за добро. Спасење не стичемо кроткошћу нити било којим својим делом: оправдавамо се пред Богом ради заслуга Исуса Христа, вером. Али вера која је жива не остаје бесплодна. Из ње, деловањем Светога Духа, израстају послушност, милосрђе и кроткост.

„Син Човечји није дошао да Му служе, него да служи и да живот свој даде у откуп за многе“ (Марко 10,45). Овде кроткост добија најдубљи смисао. Христова смрт није само поучан пример пожртвованости: на крсту Он нас мири с Богом, а васкрсењем побеђује смрт. Тек из Његовог спасоносног дела црпимо снагу да и сами служимо. Ми не понављамо Његову једном за свагда принесену жртву, него на Његову љубав одговарамо вером и благодарношћу.

Кроткост постаје видљива када се извинимо, опростимо, одвојимо време за усамљенога или станемо уз онога коме је учињена неправда. Она не тражи да ћутимо пред злостављањем. Можемо тражити заштиту, помоћ и праведно решење, а да се ипак одрекнемо мржње. У таквим поступцима хришћанин сведочи о Христу који је благ, а ипак непоколебљиво веран истини.

Пророк Софонија позива: тражите Господа, тражите праведност, тражите кроткост (Софонија 2,3). У старозаветној

речи чујемо исту духовну усмереност коју Христос открива у Блаженствима. Кроткост није равнодушност према правди: она је трагање за Божјом правдом без ослањања на сопствену заслугу. Пророк позива на покајање и наду у Божју милост, а не обећава да ће побожни бити поштеђени сваког земаљског страдања.

Христос, мерило кроткости

Сам Христос није само учитељ кроткости него и њен савршени узор. Он је вечни Син Божји, истинити Бог и истинити човек, који је ради нас и нашега спасења примио нашу људску природу. Његова благост није знак одсуства власти: Он има власт да опрости грехе, позива на покајање и суди праведно. Али своју власт не употребљава ради самопрослављања. Он прилази грешницима, лечи болесне, подиже одбачене и служи онима који немају моћ да Му узврате.

Павле тражи да слуга Господњи поучава противнике „с кроткошћу“, у нади да ће им Бог дати покајање и познање истине (2. Тимотеју 2,24–25). Истина остаје истина и не постаје мање важна због благог начина говора. Али човек који је прима као дар нема разлога да се надмеће у презиру.

Исто важи када смо ми ти који треба да слушамо. Апостол Јаков позива нас да „с кроткошћу примимо усађену реч“ (Јаков 1,21). Писмо није материјал којим потврђујемо своју надмоћ, већ Божја реч која нас исправља и упућује на Христа. Зато је хришћанска кроткост и спремност да признамо грешку, чујемо поуку и поново се вратимо Господу.

Апостол Петар говори о непролазној лепоти „кротког и тихог духа“, драгоценој пред Богом (1. Петрова 3,4). У непосредном контексту обраћа се женама, али поука о унутрашњем човеку позива све хришћане на исти животни став. Достојанство личности не мери се изгледом, богатством или угледом. Најлепши украс верника јесте карактер који Божја благодат обликује по Христовом лику.

После раздвајања од Лота, Бог је поновио Аврааму обећање о земљи и потомству (Постање 13,14–17). Али важно је запазити редослед: Бог је Авраама позвао и обећао му земљу већ раније (Постање 12,1–7). Обећање, дакле, није настало као награда за један кротак поступак. Божја благодат долази прва; Авраамова вера и његов мирољубиви избор показују поверење у ту благодат.

Управо зато Авраам може да нам буде пример. Он није морао силом да обезбеди све што му је Бог обећао. Његова кроткост није купила Божји благослов, него је била плод вере у Бога који држи реч. И ми смо позвани да не градимо своју сигурност на освајању и самопотврђивању, већ на Божјем обећању испуњеном у Христу.

Други пример је Мојсије. Писмо га назива веома кротким човеком (Бројеви 12,3), иако је носио огромну одговорност за Израил. Његов живот није био без грешке; управо зато је пример поучан. Бог је обликовао његов карактер кроз године искушења, позива и службе, али Мојсије је остао човек коме је потребна Божја милост.

Сетимо се и Давида, кога је Симеј вређао и гађао камењем док је бежао пред побуном (2. Самуилова 16,5–13). Давид је

одбио предлог својих људи да одмах казне Симеја. Није тиме прогласио увреде праведним; уздржао се од освете у часу када је и сам стајао пред Божјим судом и властитим невољама.

Пророк Јеремија стоји пред старешинама које му прете смрћу због Божје поруке (Јеремија 26,12–15). Његова кроткост не састоји се у ћутању пред претњом. Он јасно говори да га је Господ послао, позива народ да исправи своје путеве и не одриче се истине коју му је Бог поверио.

Верност и обећано наследство

У Новом завету видимо Стефана, првог хришћанског мученика. Док су га каменовали, молио се: „Господе, не прими им ово за грех“ (Дела 7,60). Он није порицао неправду која му је учињена. Предао је суд Богу и, следећи Христа, молио за своје прогонитеље. То је кроткост која не произилази из страха, него из вере у васкрслог Господа.

Христос, истинити Бог и истинити човек, није спасавао свет избегавањем сваке патње, него послушношћу Оцу до смрти на крсту и славним васкрсењем. Зато нас позива: „Научите се од мене; јер сам ја кротак и смеран у срцу“ (Матеј 11,29). Кроткост ученика није самосталан подвиг који замењује Спаситеља, већ плод живота у заједници с Њим.

Апостол Павле нас позива: „По Духу ходите“ (Галатима 5,16). Свети Дух није безлична сила која потире нашу личност, него Господ и Животворни који у нама рађа веру и преображава нас. Живети по Духу значи свакога дана

одговарати на Његову благодат: молити се, испитивати савест, борити се против греха и чинити дела љубави.

Зато Исус каже: „Ако ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе, и узме крст свој сваки дан, и иде за мном“ (Лука 9,23). Одрећи се себе не значи порећи достојанство које нам је Бог дао, нити занемарити истинске обавезе према себи и другима. То значи одрећи се грешне самовоље и престати да своје жеље постављамо изнад Божје истине и љубави.

У поређењу о чокоту и лозама, Исус каже: „Без мене не можете чинити ништа“ (Јован 15,5). Он је извор нашег живота, а ми смо позвани да останемо у Њему и доносимо род. Божја благодат не укида човекову вољу и деловање, него их лечи, ослобађа и оснажује. Зато верник моли, слуша Писмо, одупире се греху, чини добро и служи ближњем, знајући да је сва његова нада у Христу.

Хришћанска нада није бекство од Божјег створења нити само преживљавање душе. Исповедамо васкрсење мртвих и живот будућег века. Свето писмо говори о новом небу и новој земљи, где ће Бог обрисати сваку сузу и где више неће бити смрти (Откривење 21,1–4). То наслеђе долази Христовом победом и Божјим обећањем, а не људском способношћу да сопственим снагама створи савршен свет.

То је посебно важно када неко први пут дође у цркву. Сваки човек створен је по Божјем лику и достојан је пажње и поштовања. Зато га дочекујемо гостопримљиво, без предрасуда и понижавања. Истовремено, Црква није заједница која прећуткује грех, него дом у коме се проповеда Јеванђеље, позива на покајање и нуди опроштење у Христу.

Кроз Крштење примамо се у видљиву заједницу Христове Цркве; у Господњој вечери верни се, вером, духовно хране Христовим Телом и Крвљу. Заједничка молитва, верно проповедање Речи и милосрђе припадају једном истом животу вере.

Кротка Црква није Црква без уверења, богослужења или поретка, него заједница која све те дарове прима у благодарности. Она исповеда једнога Бога — Оца и Сина и Светога Духа — држи се апостолске вере и учи да свакога дана живи од милости Христове. Њена љубав није производ људске технике, али се показује у стварним поступцима: у праштању, истини, правди, гостопримству и заштити слабих. Нека нас Господ научи таквој кроткости, да и у нашем времену будемо верни сведоци Његовог Царства.

4 Блажени гладни и жедни праведности

„Блажени су гладни и жедни праведности, јер ће се наситити.“
Матеј 5,6

Глад за Божјом праведношћу

Прва три Блаженства уче нас да станемо пред Бога у истини: признајемо своју духовну потребу, плачемо над грехом и страдањем и учимо кроткост. Четврто нас окреће ка ономе за чим треба да чезнемо: „Блажени су гладни и жедни праведности, јер ће се наситити“ (Матеј 5,6). То је глад за Божјим спасењем, за светошћу живота и за правдом у нашим односима.

У Писму се о праведности говори на више повезаних начина. Пред Богом нам је потребно оправдање: да будемо прихваћени као праведни ради заслуга Исуса Христа, кроз веру, а не због сопствених добрих дела. То није само охрабрење да се мало поправимо. То је Божји дар опроштења и помирења у Христу, Спаситељу који је за нас умро и васкрсао.

Праведност се затим показује у нашем преображају. Оправдање не смемо мешати с освећењем: пред Богом смо оправдани Христовом заслугом, а у животу нас Свети Дух постепено учи послушности. Зато Христос у Беседи на гори не говори само о поступцима него и о жељама, намери и срцу. Он осуђује мржњу, а не само убиство, и позива на верност која почиње изнутра (Матеј 5,21–22).

Писмо говори и о правди међу људима. Ко чезне за Божјом праведношћу не може бити равнодушан према сиромашном, потлаченом и неправедно оптуженом. Љубав према ближњем тражи поштење у раду, бригу за слабе и одбијање злоупотребе моћи. То није замена за Јеванђеље, него један од плодова вере која дела кроз љубав.

Коначно, чекамо Божју потпуну правду, када ће Христос судити живима и мртвима, а Бог обновити створење. Овде се лична и друштвена димензија састају с будућом надом. Своју глад нећемо до краја утолити сопственим програмима и успесима; њено испуњење обећава сам Господ.

Када Исус упоређује праведност ученика с праведношћу књижевника и фарисеја (Матеј 5,20), Он нас позива на више од спољашње исправности. То не значи да су сви фарисеји били лицемери, нити да је јудаизам вера без срца. Христова опомена усмерена је и сваком хришћанину који добро дело претвори у повод за гордост. Наша праведност треба да извире из вере и љубави.

Бог гледа и поступке и намере. Зато треба да испитујемо савест, да тражимо помирење после свађе и да исправљамо неправду где год можемо. Ипак, тај труд не почиње од уверења да се сами можемо очистити. Ми молимо Бога да створи у нама чисто срце и да нас оснажи да чинимо оно што је право.

Током свог искуства научио сам да о људима не треба пресуђивати на основу спољашњег утиска. Понекад су они од којих сам најмање очекивао показали верност и бригу за цркву, док су други, који су деловали као њени највећи

заштитници, повредили заједништво. Та искуства ме опомињу да не знам све о туђем срцу и да свој суд морам изговарати скромно и праведно.

Оправдање и освећење

Ако помешамо оправдање и освећење, падамо у две супротне заблуде. Једна је да својим делима можемо заслужити Божје прихватање; друга је да је после примљеног опроштења свеједно како живимо. Апостолска вера одбацује обе. Оправдавамо се ради Христа, кроз веру, а добра дела нужно следе из живе вере, као њен плод, никада као њена цена.

Павле подсећа Коринћане на њихове раније грехе, а затим додаје да су опрани, освећени и оправдани у име Господа Исуса и Духом Бога нашега (1. Коринћанима 6,11). Ове речи не значе да је њихово морално усавршавање већ довршено. Оне говоре о новом припадању Христу, из кога следи свакодневна борба против греха и раст у светости.

Исус говори: „Ја сам чокот, а ви лозе“ (Јован 15,5). Лоза не може родити плод одвојена од чокота; тако ни наш живот не може бити угодан Богу без Христове благодати. Али остајање у Христу није пасивно чекање да Он уради све уместо нас. Оно се показује молитвом, примањем Његове Речи, верношћу заповестима и делима љубави.

Псалам 42 пореди душу која тражи Бога са кошутом која жуди за потоцима воде. Та слика добро објашњава Исусове речи. Као што се истинска жеђ не може задовољити причом о води, тако се ни хришћанска глад не може умирити само

знањем о вери. Потребни су нам живи Христос, Његова истина и Његова благодат.

Можда некоме звучи противречно да већ оправдан хришћанин и даље гладује за праведношћу. Но оправдање је Божји дар прихватања у Христу, а освећење раст током целога живота. Човек који је искусио опроштење управо зато жели да његове мисли и поступци све више одговарају љубави коју је примио.

Гладујемо за праведношћу јер више не желимо да се миримо с грехом. Пошто нас је Христос својом жртвом помирио с Богом, не можемо лакомислено поступати према ономе што нарушава заједницу с Њим и ближњима. Желимо да наше светло светли пред људима тако да они, видећи добра дела, прославе Оца небеског (Матеј 5,16).

Наша глад гледа и напред, ка ослобођењу од смрти. Павле пише да заједно са створењем уздишемо, чекајући избављење свога тела (Римљанима 8,23). Хришћанска нада није презирање тела или бекство у неки нематеријални свет. Исповедамо васкрсење мртвих и обновљење Божјег створења.

У Филипљанима 3,20–21 Павле говори о Господу Исусу Христу, који ће преобразити наше понижено тело да буде саобразно Његовом славном телу. Тако се глад за праведношћу протеже од данашњег покајања и послушности до коначног дана када ће Бог довршити своје дело у нама.

Исти апостол признаје да још није достигао циљ, него стреми напред, желећи да позна Христа и силу Његовог васкрсења (Филипљанима 3,9–14). Важно је раздвојити две ствари: Павле не тражи да својим трудом заради оправдање,

већ, зато што припада Христу, настоји да Му буде све сличнији. То је здрав хришћански напор под благодаћу.

Живот у Духу и будућа пуноћа

„Где је Дух Господњи, онде је слобода“ (2. Коринћанима 3,17). Та слобода није дозвола да чинимо што год пожелимо, већ избављење од робовања греху. Свети Дух нас позива и оспособљава да живимо у љубави. Божје моралне заповести зато не постају безвредне; оне нам показују како изгледа живот угодан Богу.

Павле говори да се, гледајући славу Господњу, преображавамо у Његов лик деловањем Духа (2. Коринћанима 3,18). Када препознамо сопствене грехе, потребно је да их исповедимо. Али потребно је и да поглед поново управимо на Христа, јер Он остаје наш Спаситељ и извор сваке светости.

Глад за праведношћу зато има свакодневни ритам. Читамо Свето писмо, долазимо на заједничку молитву, исповедамо грех и примамо Божје обећање опроштења. У Крштењу се присаједињујемо Христовој Цркви; у Господњој вечери верни се духовно хране Христом кроз веру. Ове дарове не користимо као начин да заслужимо спасење, него као средства благодати којима нас Господ укрепљује.

Добро је чувати време од онога што нас расејава. Али духовна зрелост не мери се списком забрањених навика, нити свака радост овога света представља опасност. Питање је шта влада нашим срцем. Када се молитва и милосрђе

непрестано одлажу због ситних задовољстава, потребно је да преиспитамо своје приоритете.

Исус обећава да ће гладни и жедни праведности бити насити. То обећање не значи да ће у овом животу нестати свака борба с грехом, нити да ће хришћани одмах видети савршену правду у друштву. Али обећање је поуздано јер га даје Христос, који је васкрсао и који ће поново доћи.

Зато Црква не чека будући век скрштених руку. Она служи људима који гладују за хлебом и онима који гладују за правдом; брине за болесне и одбачене, штити слабе и говори истину. Добра дела нису надметање с Христовим спасењем. Она су одговор благодарне вере и плод Светога Духа.

На крају очекујемо Христов повратак, васкрсење мртвих и суд Божји. Тада ће неправда бити разобличена, зло побеђено, а Божји народ живети у миру с Њим. Наша глад данас постаје молитва: дођи, Господе Исусе, и доврши оно што си започео.

Четврто Блаженство зато не учи презиру према радости. Оно показује где радост има свој извор. Она не почива на нашој моралној беспрекорности, већ на Господу који оправдава грешника, посвећује верника и обећава коначну правду.

5 Блажени милостиви

„Блажени милостиви, јер ће бити помиловани.“ — Матеј 5,7

Милост као Божји дар

Када Господ назива милостиве блаженима, Он не хвали пуку попустљивост. Милосрђе није равнодушност према злу и не значи да се грех назове добром. Оно је саосећање које види туђу невољу, прискаче у помоћ и настоји да обнови оно што је повређено. Понекад је то храна гладноме, посета усамљеном, брига о болесноме или стрпљив разговор с човеком који је погрешио.

Људи се разликују по темпераменту. Неко лако осети туђу бол, док други спорије изражава осећања. Али јеванђелска милост није само природна нежност, нити се мери снагом тренутног осећања. Она је плод Светога Духа који човекову вољу усмерава ка добру ближњега. Зато и онај ко је по природи уздржан може научити да служи с љубављу, а онај ко је осетљив мора научити мудрост, истрајност и одговорност.

Свето писмо најпре говори о Божјој милости. Псалми певају о милосрђу и верности Господњој (Псалам 103,8–13), а Плач Јеремијин сведочи да се Његово сажаљење не исцрпљује (Плач 3,22–23). Пророк Јоило позива народ да се врати Господу јер је Он благ и милостив, спор на гнев и богат добротом (Јоило 2,12–13). Милост није споредна Божја особина; она припада начину на који се свети Бог обраћа своме створењу.

Пророк Михеј поставља пред верника једноставан и тежак позив: да чини правду, љуби милосрђе и смерно ходи са својим Богом (Михеј 6,8). Правда и милост нису противнице. Правда спречава да се зло прикрије, а милост спречава да се човек сведе на свој преступ. Тамо где се обе држе заједно, слаби добијају заштиту, а грешник остаје позван на покајање и обновљење.

Нови завет открива пуноћу Божје милости у Христу. Апостол Павле каже да је Бог богат милошћу и да нас је из љубави оживео са Христом док смо били мртви у преступима (Ефесцима 2,4–5). Посланица Титу додаје да нас је Бог спасао не због праведних дела која смо ми учинили, него по своме милосрђу, обновљењем Духа Светога (Титу 3,4–7). На почетку стоји Његов дар, а не наша заслуга.

Милост и благодат нису две одвојене Божје наклоности. Обе говоре о Његовој незаслуженој доброти: благодат нас прима и подиже у Христу, а милосрђе се сагиње над нашом бедом, лечи ране и враћа на пут живота. Када се молимо за милост, не позивамо се на сопствену доброту. Ослањамо се на Спаситеља који је ради нас постао човек, умро и васкрсао.

Милост која прелази у дело

Прича о милостивом Самарјанину показује шта значи постати ближњи човеку у невољи (Лука 10,25–37). Претученог путника видели су они који су прошли поред њега; Самарјанин је застао, превио му ране, одвео га у гостионицу и побринуо се за његов даљи опоравак. Милост се овде не исцрпљује у сажаљењу. Она кошта времена, труда и новца.

Исус тиме руши уску границу по којој ближњим сматрамо само свог пријатеља или припадника своје заједнице. Заповест љубави обухвата и онога с којим смо у сукобу. Христос говори да се молимо за оне који нас гоне и да чинимо добро без рачунице о узвраћеној користи (Матеј 5,43–48). Црква зато не сме да мери човечје достојанство пореклом, вероисповешћу, друштвеним положајем или тиме колико нам је неко пријатан.

Добри Самарјанин не показује како да добрим делом заслужимо вечни живот. Прича одговара и на покушај самоправдања: „А ко је мој ближњи?“ Уместо да тражимо најмањи круг људи којима нешто дугујемо, Христос нас учи да будемо ближњи. Дело милосрђа открива веру која се не затвара у речи. Оно, међутим, не умањује потребу за Христовим опроштајем, јер ниједан човек не испуњава љубав савршено.

Јаковљева посланица поставља слично питање: каква је корист ако гладном брату или сестри пожелимо мир, а не дамо оно што им је потребно (Јаков 2,14–17)? Вера без дела је мртва зато што је остала без плода. Свети Павле истовремено учи да смо спасени благодаћу кроз веру, не делима, али створени у Христу за добра дела (Ефесцима 2,8–10). Ова два апостолска гласа не треба супротстављати: доброчинство не купује оправдање, већ сведочи о живој вери.

Када Христос каже: „Будите милостиви као што је и Отац ваш милостив“ (Лука 6,36), Он нам открива меру хришћанског живота. Црква је позвана да брине о удовицама, сирочади, сиромашнима, странцима и свима који су остали

без ослонца. Али милосрђе захтева расуђивање: помоћ не треба да подржава насиље, зависност или неправду. Љубав понекад поставља границе управо да би заштитила повређене.

Према Другој посланици Тимотеју, Онисифор се није постидео Павлових окова него га је тражио и окрепио (2. Тимотеју 1,16–18). Такав поступак можда не изгледа величанствено, али је драгоцен пред Богом. Посећивати затвореног, слушати човека у болу, поделити хлеб и бранити неправедно оптуженог значи да исповедање вере добија видљиво лице.

Опроштај и плод благодати

Други део блаженства — „јер ће бити помиловани“ — не треба читати као трговину с Богом. Христос не каже да прво морамо сакупити довољно милостивих дела па ће нас Отац тек онда заволети. Божја милост нас претходи и буди у нама милост према другима. Ипак, Господ озбиљно упозорава да срце које тврдокорно одбија да опрости противречи опроштају који тражи за себе (Матеј 6,12–15).

Прича о немилосрдном слузи (Матеј 18,21–35) јасно поставља редослед. Господар најпре опрашта огроман дуг; тек потом слуга среће другога који му дугује много мање. Када ускрати милост коју је сам примио, показује да опроштај није преобразио његово срце. Ово није позив на рачунање броја опроштаја, него опомена да незаслужени дар никада не сме постати изговор за суровост према ближњем.

Сам Христос на крсту моли за оне који га распињу (Лука 23,34). Свети Стефан, док га каменују, моли Господа да његовим гонитељима не урачуна грех (Дела апостолска 7,60). Апостол Павле не жели освету онима који су га оставили у часу опасности (2. Тимотеју 4,16). Таква милост не долази из порицања учињеног зла; она се рађа из поверења у Бога који је судија и Спаситељ.

Опраштање не значи да оштећени мора да порекне истину, повуче праведну пријаву или се врати у небезбедан однос. Помирење, где је могуће, тражи истину, покајање и поправљање неправде. Хришћанска милост може да одустане од мржње, а да истовремено штити жртву и захтева одговорност починиоца. Њен циљ није привид мира него исцељење које почива на истини.

У молитви и заједничком богослужењу Црква стално исповеда да живи од Господњег милосрђа. Ми не приносимо Богу сопствену беспрекорност, већ Му приступамо по Христовој заслузи. Када нам се објављује опроштај, када слушамо Реч и примамо свете Тајне, подстичемо се да и сами праштамо. Из тог извора настаје стрпљива, истрајна и делатна љубав.

Блажени су, дакле, милостиви не зато што могу сами себи обезбедити Царство, него зато што Божји дар у њима већ рађа живот будућега века. Милост коју примамо од Христа отвара наше руке према ближњем; милост коју чинимо води нас опет ка Христу, јер и даље зависимо од Његовог праштања и благодати.

6 Блажени чисти срцем

„Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети.“ — Матеј 5,8

Срце пред Богом

Шесто блаженство говори о човеку у његовој дубини. У библијском језику срце није само место осећања. Оно означава средиште намера, жеља, мисли и одлука. Бити чист срцем зато значи желети истину и добро без дволичности, а не само изгледати побожно пред другима. Христос позива да наша спољашња дела и унутрашње намере буду у складу.

У Беседи на гори Господ изнова продубљује разумевање заповести. Он не задовољава човека тврдњом да није физички повредио ближњега, док у себи негује презир и мржњу (Матеј 5,21–22). Није довољно ни избегнути спољашњи преступ, ако срце пристаје на пожуду која другога претвара у предмет (Матеј 5,27–28). Исте речи суде сваком поколењу и свакој црквеној заједници.

Христос разобличава лицемерје када опомиње оне који чисте спољашњост чаше, а изнутра су пуни грабежи и неумерености (Матеј 23,25–28). Та опомена није пресуда једном народу или читавој верској традицији; она је и наше огледало. Хришћанин може знати молитве, владати се учтиво и поштовати правила, а ипак скривати завист, сујету, похлепу или жељу за похвалом.

Бити чист срцем није исто што и бити наиван, увек ведар или неспособан за сложена осећања. Чистота подразумева унутрашњу истинитост. Човек признаје своју грешку, не

користи ближњег ради сопственог угледа и не скрива неправду иза побожних речи. Јаковљева посланица упозорава на раздвојено срце које истовремено тражи Бога и служи другим господарима (Јаков 1,6–8; 4,8).

Човек тешко види сопствене мотиве. Пророк Јеремија пита ко може до краја испитати људско срце (Јеремија 17,9–10). Зато не треба прерано пресуђивати о туђем духовном стању на основу одеће, порекла, образовања или стила изражавања. Сам Бог познаје срце; нама је заповеђено да говоримо истину, расуђујемо о делима и опходимо се с милосрђем.

Исус учи да из срца излазе речи и поступци који могу да оскврне човека (Матеј 15,18–20). Проблем греха стога није само у неповољним околностима него и у рањеној људској вољи. Хришћанско васпитање, учтивост и добра правила могу помоћи, али сами по себи не стварају ново срце. Потребна нам је Божја благодат, која не укида одговорност него је обнавља.

Ново срце и живот у благодати

Псалмопевац се зато моли: „Срце чисто саздај у мени, Боже“ (Псалам 51,10). Не тражи само да његова погрешна дела буду заборављена; моли да Бог обнови његову унутрашњост. Та молитва не престаје када човек постане хришћанин. Напротив, што боље познајемо Господа, тим јасније видимо потребу за покајањем и исцељењем намера.

Пророци Језекиљ и Јеремија најављују Божје дело обнове: Господ ће дати срце од меса уместо каменог срца и положити свој закон у унутрашњост народа (Језекиљ 36,25–27; Јеремија

31,31–34). Посланица Јеврејима ово обећање повезује с новим заветом у Христу (Јеврејима 8,8–12). Нагласак није на човековој самодовољности него на Богу који опрашта, дарује Духа и учи нас да ходимо Његовим путевима.

Нови завет не значи да је Бог у Старом завету био без милости или да је читав јеврејски народ покушавао да се спасе без благодати. Господ је исти, веран својим обећањима. У Христу се открива пуноћа онога што су Закон и Пророци наговестили. Јеванђеље нас зато не учи презиру према коренима наше вере, него благодарном читању целог Светога писма.

Класична англиканска вера наглашава да човечја воља, рањена грехом, не може сама себе довести у стање које је угодно Богу. Благодат нас претходи да бисмо хтели добро и прати нас да бисмо га чинили. То не претвара хришћанина у пасивног посматрача. Ми се молимо, исповедамо грех, одлучујемо да се клонимо зла, исправљамо учињену неправду и уздамо се да Дух Свети делује у тим настојањима.

Крштење нас уводи у живот Христове Цркве и сведочи о опроштају и новом рођењу, а црквена молитва и Господња вечера крепе вернике на путу освећења. Ове свете Тајне нису награде за већ савршене људе. Оне су Христови дарови који нас упућују на Његову смрт и васкрсење, позивају на веру и држе нас у заједници Тела Христовога. Чистота срца расте у том животу благодати.

Христос је наш узор и више од узора. Он је истинити Бог и истинити човек, нама сличан у свему осим у греху (Јеврејима 4,15). Његова кротост није слабост, а Његова послушност није

лицемерно прилагођавање публици. Он открива каква је љубав Очева и својим спасоносним делом нас сједињује с Богом. Не можемо очистити срце одвајајући се од Њега који га једини истински обнавља.

Обећање да ћемо видети Бога

Блаженство се завршава обећањем: „јер ће Бога видети“. У садашњем животу Бога познајемо по Његовом откривењу, нарочито у Исусу Христу. Када Филип моли Господа да му покаже Оца, Исус одговара да онај ко види Њега види Оца (Јован 14,8–9). То није тврдња да је Отац исто што и Син, него да Син савршено открива Оца, с којим је једносуштан.

Ово познање није само скуп тачних појмова. У Христовом милосрђу, истини, праштању и крсту видимо каква је Божја љубав. У молитви и читању Светога писма наше очи вере постају пажљивије. Ипак, садашње познање остаје непотпуно. Као што апостол каже, сада видимо као у огледалу, у загонетки, а онда ћемо гледати лицем у лице (1. Коринћанима 13,12).

Прва Јованова посланица јасно разликује садашњи дар и будућу пуноћу: сада смо деца Божја, а када се Христос јави, видећемо Га као што јесте (1. Јованова 3,2–3). Ова нада не значи да смо већ постали безгрешни. Она нас подстиче да се чистимо и да живимо трезвено, јер припадамо Ономе који је чист.

Историјска хришћанска вера исповеда васкрсење тела и живот будућега века. Наше коначно заједништво с Богом није бекство од створеног света нити поништење људске

личности. Бог ће нас у Христу обновити. Обећање да ћемо видети Бога стога је обећање потпуне радости, истинитог познања и заједнице у којој грех више неће замрачити љубав.

Чистота срца већ сада има опипљив облик. То је верност у браку и пријатељству, честитост у раду, одбијање клевете, брига о онима чији се глас не чује и спремност да се изговори искрено „погрешио сам“. То није пука спољашња уредност нити списак посебних правила о изгледу. Мерило је љубав која тражи Бога и истину.

Када откријемо дволичност у себи, не треба да се правимо бољима него што јесмо, али ни да изгубимо наду. Позвани смо да приступимо Христу, признамо грех и примимо Његов опроштај. Блажени чисти срцем нису они који су одувек били без мрље, него они које Бог чисти и који одлучују да ходе у светлости Његове истине.

7 Блажени миротворци

„Блажени миротворци, јер ће се синови Божји назвати.“ — Матеј 5,9

Бог мира и Христово помирење

Миротворац није само човек који избегава свађу. Он ради на томе да истина, правда и љубав поново повежу оне који су раздвојени. Понекад је потребно саслушати обе стране, признати сопствену кривицу, исправити штету или заштитити онога ко нема снаге да говори. Зато миротворство тражи више храбрости него привидни мир који се одржава ћутањем пред неправдом.

Свети Павле више пута назива Господа Богом мира (Римљанима 15,33; 16,20; 2. Коринћанима 13,11). Мир не потиче од тога што Бог не види зло, него од Његове праведне и милостиве намере да обнови нарушену заједницу. Он нас није створио за непријатељство. Грех уноси раздор у човеков однос с Богом, са ближњим и са самим собом; благодат нас враћа на пут помирења.

Пророк Исаија назива обећаног Цара Кнезом мира (Исаија 9,6), а исто пророчко сведочанство повезује наш мир с Његовим страдањем (Исаија 53,5). Хришћани у Христу препознају испуњење тих речи. Он није само поучавао о миру: својом послушношћу, крстом и васкрсењем отворио нам је приступ Оцу. Мир с Богом најпре је дар помирења, а затим и нови начин живота.

„Оправдавши се вером, имамо мир с Богом кроз Господа нашега Исуса Христа“ — тако Павле сажима основу хришћанске сигурности (Римљанима 5,1). Тај мир не почива на томе да смо сами постали беспрекорни, него да нас Бог прима ради Христове заслуге. Зато Црква не проповеда самозадовољство већ покајање и поуздање у Спаситеља.

Исус ученицима оставља свој мир, другачији од мира који свет обећава (Јован 14,27). Он истовремено упозорава да ће у свету имати невољу, али их храбри јер је победио свет (Јован 16,33). Хришћански мир не значи непрекидно добро расположење, ни одсуство страха и суза. То је дубоко ослањање на Бога усред неизвесности. Зато се у црквеној молитви тражи мир који превазилази свако разумевање (Филипљанима 4,7).

Посланица Колошанима повезује мир са Христовом крвљу на крсту (Колошанима 1,19–20). Сила помирења није само у лепом говору, већ у стварном Христовом спасоносном делу. Ми не можемо поновити Његову жртву нити сами себи отворити приступ Богу. Можемо, међутим, одговорити вером, примити опроштај и живети као они који више не морају да бране свој положај пред Богом сопственим заслугама.

Служба помирења у Цркви и свету

Христос је наш мир и у свом телу руши зид непријатељства међу онима који су били раздвојени (Ефесцима 2,14–18). Павле посебно говори о Јеврејима и незнабошцима који у једном Духу имају приступ Оцу. Из тог Јеванђеља Црква учи да не сме да подиже нове зидове презира због порекла,

народа или језика. Јединство не брише различитости, али им не допушта да постану разлог мржње.

Апостол говори и о служби помирења коју је Бог поверио Цркви: у Христу позива свет да се помири с Њим (2. Коринћанима 5,18–21). Наше сведочење зато није реклама за сопствену установу, нити захтев да други најпре постану слични нама. Оно је позив да се окрену Богу који је у Христу показао своју милост. О Христовом миру говоримо са смирењем, јер и сами свакодневно живимо од опроштаја.

Исти мир треба да буде видљив међу хришћанима. Павле моли верне да чувају јединство Духа свезом мира, подсећајући их на једно Тело, једног Господа, једну веру и једно Крштење (Ефесцима 4,3–6). То није захтев да сви имају исто мишљење о свакој споредној ствари. То је обавеза да се неслагања воде у истини и љубави, без клевете, понижавања и освете.

Богослужење нас учи да мир није само приватно осећање. Окупљамо се око Речи Божје, исповедамо грех и примамо Христове дарове. За Господњом трпезом не састављамо неку произвољну групу истомишљеника: један хлеб сведочи о једном Телу Христовом (1. Коринћанима 10,16–17). Због тога су стварно покајање, праштање и брига о сиромашнима неодвојиви од наше молитве.

Плод Духа јесу љубав, радост, мир, трпљење, благост, доброта, вера, кротост и уздржање (Галатима 5,22–23). У Цркви зато не треба мерити духовност само снагом говора, знањем или спољашњим успехом. Човек који уме да саслуша,

призна погрешку и смири озлојеђене може сведочити о Христу дубље од онога који увек побеђује у расправи.

Јаков саветује да будемо брзи да чујемо, спори да говоримо и спори на гнев (Јаков 1,19–20). То не значи да је свака оштра реч грех или да се неправда не сме назвати својим именом. Значи да гнев не сме да завлада нашим разумом и вољом. Миротворство почиње контролом сопственог језика, верним преношењем туђих речи и одбијањем оговарања.

Цена мира и достојанство ближњега

Миротворство понекад кошта. Неће свако прихватити извињење, нити ће сваки разговор одмах зацелити стару рану. Христос позива ученике да узму свој крст и иду за Њим (Лука 9,23). То подразумева спремност да се одрекнемо осветољубивости и жеље да по сваку цену докажемо своју надмоћ. Али хришћанско самоодрицање није пристанак на злостављање и не обавезује жртву да остане у опасности.

Апостол Павле пише: „Ако је могуће, колико до вас стоји, имајте мир са свима људима“ (Римљанима 12,18). Речи „ако је могуће“ важне су. За помирење су често потребне две стране; нико не може сам произвести туђе покајање. Наш део је да не подстичемо зло, да тражимо правду без мржње и да не затворимо врата стварној промени.

Исусова заповест да волимо непријатеље и молимо се за гонитеље (Матеј 5,44) не значи да морамо оправдати неправедно поступање. Напротив, молитва за човека који нас је повредио може да нас ослободи жеље за његовим уништењем, док истовремено тражимо закониту заштиту и

исправљање штете. Љубав не замењује истину; она истини одузима отров освете.

Када неко од ближњих падне у невољу, хришћански мир нас подстиче да видимо човека пре него противника. Помоћ ономе ко нам није наклоњен може отворити пут новом разговору. Али чак и када друга страна одбија сусрет, наше добро дело остаје добро. Не меримо га само тиме да ли смо добили захвалност или непосредан успех.

„Биће названи синовима Божјим“ говори о породичној сличности: Божја деца треба да одражавају мир свога Оца. Нови завет учи да се деца Божја постаје Божјом благодаћу, вером у Христа (Јован 1,12–13). Миротворство није начин да се стекне право на усиновљење, него знак да усиновљени уче Очеву љубав. Божји дар претходи нашем делу, а наше дело га посведочује.

Најзад, Црква сведочи о миру и онда када су њени чланови несавршени. Она не сме прикривати своје сукобе тврдњом да су хришћани већ достигли савршено јединство. Потребни су јој исповедање греха, поправљање односа, пастирска брига и стрпљиво слушање Речи. Управо таква скромна верност може показати да мир који проповедамо долази од васкрслог Христа, а не од наше моралне самодовољности.

8 Блажени прогоњени ради праведности

„Блажени прогнани правде ради, јер је њихово Царство небеско.“ — Матеј 5,10–12

Блаженство усред невоље

Последње блаженство звучи најтеже: Господ назива блаженима оне који трпе прогон због праведности и Његовог имена (Матеј 5,10–12). То није похвала болу самом по себи, нити захтев да хришћани траже непријатеље. Исус говори о верности Богу онда када она изазива поругу, искључивање или насиље. Његово обећање значи да неправда нема последњу реч над онима који Му припадају.

Разлика између страдања за добро и последица сопствене погрешке веома је важна. Ако неко трпи укор јер је груб, непоштен или је повредио ближњега, тај укор не постаје прогон за Христа. Апостол Петар позива верне да страдају, ако морају, чинећи добро, а не зло (1. Петрова 3,14–17; 4,15–16). Ово блаженство не оправдава верску охолост, неодговорност или намерно изазивање сукоба.

Христос је ученицима отворено рекао да ће их неки људи одбацити зато што су одбацили Њега (Јован 15,18–21). Он сам је претрпео клевету, понижење и крсну смрт. Зато хришћанско страдање не треба разумети као доказ да је Господ напустио свој народ. То је један од могућих облика следовања Распетоме. Али Спаситељ остаје јединствен: Његова смрт помирује нас с Богом, док наша страдања не додају ништа Његовој довољној жртви.

У свету постоје различити облици притиска. Неко бива исмејан због исповедања вере, неко губи посао или друштвено место, а неко се суочава са затвором и физичком опасношћу. Христос у Матеју 5,11 помиње вређање, прогон и лажне оптужбе. Црква је дужна да сваку стварну неправду схвати озбиљно, да штити угрожене и да не омаловажава туђе страдање поређењима која му не приличе.

Исусове речи истовремено не тврде да ће сваки ученик у сваком времену искусити све те облике прогона. Не треба да живимо у непрестаном страху или да у свакој критици препознајемо непријатељство према Јеванђељу. Хришћанин може и треба да саслуша оправдану критику. Понекад је управо признање сопственог пропуста највернији сведочанство о Христу, који нас учи истини и покајању.

Блаженства имају садашњу и будућу димензију. Царство Божје нам је у Христу већ близу, али још очекујемо његову пуноћу. Већ сада смо Божја деца по вери, а тек ћемо у васкрсењу познати пуно исцељење створења (Римљанима 8,14–25; 1. Јованова 3,2). Зато обећање Царства не поништава данашњу патњу, али јој одузима власт да одреди коначни смисао нашег живота.

Сведочанство које не узвраћа мржњом

Апостоли су, после забране да говоре о Исусу, наставили да сведоче о Његовом васкрсењу и поднели су неправедно кажњавање (Дела апостолска 5,40–42). Њихова радост није била уживање у батинама, него благодарност што ни страх ни претња не могу поништити истину о Христу. Иста вера је

подржавала ране мученике и многе хришћане који су касније страдали због савести.

Свети Стефан, први мученик, моли се за своје гонитеље док умире (Дела апостолска 7,59–60). У том чину видимо блискост последњег и петог блаженства: прогоњени ученик остаје милостив. Христос нас не учи да на зло узвратимо истом мржњом. Он нас позива да сведочимо истину, штитимо слабе и тражимо правду, али да не допустимо да нас освета изнутра разори.

Апостол Павле описује хришћански живот сликом блага у земљаним судовима: притиснути смо, али не сатрвени; збуњени, али не очајни; прогоњени, али не остављени (2. Коринћанима 4,7–11). Моћ не долази из наше несаломивости него од Бога. Он не обећава да више нећемо имати слабости, сузе и страх, него да нас Његова благодат може одржати и онда када су наше снаге мале.

Посланица Јеврејима подсећа на Мојсија који је ради верности Божјем народу изабрао тешкоће уместо привремене удобности (Јеврејима 11,24–26). Тај пример нас не учи презиру према материјалним добрима или друштвеној служби. Он нас пита шта ћемо учинити када добитак тражи да издамо истину и ближњега. Верност је понекад тиха одлука да не учествујемо у неправди, чак и када нас то скупо кошта.

Јаков позива да у страдању погледамо на стрпљење пророка (Јаков 5,10–11). Њихова постојаност није била безболна, нити су увек видели резултате свога труда. Ипак, остали су сведоци Божје речи. Хришћанин зато не мора да

докаже своју духовност сталном победом. Позван је да се враћа Господу, да устаје после пада и да у истини остане веран онолико колико му је дано.

Црква треба да буде место где прогоњени добијају стварну помоћ: молитву, храну, уточиште, правну и пастирску подршку где је потребна, као и утеху породици. Не сме да романтизује туђу опасност нити да захтева ћутање о злостављању. Храброст једнога човека јесте благослов, али брига целе заједнице чини видљивим Тело Христово које носи терете својих чланова (Галатима 6,2).

Нада која се не стиди крста

Христос каже: „Радујте се и веселите се, јер је велика награда ваша на небесима“ (Матеј 5,12). Ова радост не мора бити осмех у часу највећег бола. То је нада да нас Бог зна, воли и неће препустити неправди. Чак и плач може бити молитва вере. Црква је одувек уз радосне псалме певала и тужбалице, јер пред Господом има места за истину читавог људског искуства.

Павле подсећа да смо, ако смо деца Божја, и наследници са Христом, позвани да с Њим страдамо и будемо прослављени (Римљанима 8,16–17). Он одмах додаје да се садашња страдања не могу упоредити са славом која ће се открити (Римљанима 8,18). Будућа слава није награда којом купујемо Божју љубав. Она је довршетак спасења које нам је у Христу већ даровано.

Откривење Јованово приказује велико мноштво из свакога народа, племена и језика, обучено у беле хаљине пред

престолом Божјим (Откривење 7,9–17). То је слика наде Цркве усред страдања: Јагње ће пасти свој народ, Бог ће обрисати сваку сузу, а смрт и глад неће владати заувек. Та визија није дозвола да било која савремена група себе прогласи јединим истинским остатком спасених.

Хришћанска нада не почива на тајном рачунању датума, посебним небеским хронологијама или тврдњи да је будуће спасење ограничено на један савремени покрет. Црква исповеда оно што је примила од апостола: Христос је умро, васкрсао, узнео се, седи с десне стране Оца и поново ће доћи у слави да суди живима и мртвима. Очекујемо васкрсење тела и живот будућега века.

До тада верност се храни Светим писмом, молитвом и светим Тајнама. Јавна молитва нас подсећа да припадамо једној, светој, саборној и апостолској Цркви, а не приватној дружини оних који никад не сумњају. У невољи се ослањамо на Христа, слушамо мудар савет, тражимо помоћ и држимо се заједнице која нас подиже кад посустанемо.

Последње блаженство тако затвара круг започет првим. Сиромашни духом не узда се у себе; милостиви дели примљену милост; чисти срцем тражи Божју истину; миротворац сведочи о помирењу; а прогоњени се држи Господа кад та верност постане тешка. Све је ово плод једног Јеванђеља и једног Спаситеља. Он не обећава лак пут, али обећава своје присуство и Царство које не пролази.

Завршна молитва

Господе Исусе Христе, Учитељу и Спаситељу наш, Ти си сиромашнима духом обећао Царство, ожалошћенима утеху, кроткима наслеђе, а гладнима праведности испуњење. Научи нас да примамо Твоју милост без гордости и да је пружамо ближњима без рачунице. Очисти наша срца Духом Светим; учини нас миротворцима који не прикривају неправду и сведоцима који остају верни истини и у невољи. Крепи нас својом Речју, молитвом и светим Тајнама у заједници Цркве, док не дође дан када ћемо Те видети лицем у лице. Јер Ти са Оцем и Светим Духом живиш и царујеш, један Бог, сада и увек и у векове векова. Амин.